

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Moralske Tanker (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Moralske Tanker", i Holberg, Ludvig: *Moralske Tanker*, udg. af F.J.Billeskov Jansen ; Jørgen Hunosøe , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1992, s. 422. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg13val-shoot-idm139659559748096/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: Moralske Tanker

- 278 *Gothisk*: også: barbarisk, rå – *ubehendige*: dårligt, klodset udførte. – *Scholastiske Lærdom*: se n.ts. 132. – *divertissement*: underholdning, tidsfordriv. – *Spectacler*: skuespil. – *Censure*: kritik. – *De nye Academier*: fx. Royal Society fra 1660, Académie des Sciences fra 1666, det sv. Vetenskapsakademien fra 1739 og herhjemme Videnskabernes Selskab fra 1742. – *curiositeter*: mærkelige, interessante. – *resolvere*: løse.
- 279 *raa*: umoden. – *anrettede*: oprettede. – *driftet*: droftet. – *prestere prestanda*: ydet det, der bør ydes. – *fac* (..): se s. 97. – *Precaution*: forsigtighed, varsomhed (med at lade noget trykke). – *til Trykken*: siden 1732 var det dog ikke nødvendigt at lade disse mindre lat. afhandlinger, »disputatser», trykke. – *en vis Lejlighed*: H. havde i kapitlet om Academiet i Danmarks og Norges Beskrivelse foreslægt, at studenternes trykte disertationer blev erstattet af udarbejdede »Theses, som kunde give Opponentibus anledning til at sondre dem, hvorvut deres studia kunde strække sig» (SS V: 300). – *remedere*: ráde bod på. – *Theses*: teser, sætninger, som skal bevises.
- 280 *sident* (..): lat. censorerne [indsat i st.f. konsulerne] skal se til, at staten ikke lidet skade. Optegnet hos Cicero, Sallust m.fl. – *Erindring*: kritisk bemærkning. – *insinuere*: fremkomme med. – *Lectiones publicae*: lat. offentlige forelæsninger. – *Lectores*: lærerne. – *recitere*: forelæse. – *Responsus*: lat. »svarende». – *mood*: moden. – *excolere*: dyrke.
- 281 *profiterede*: gav (offentlig) undervisning i – *respondere in Jure*: give svar i jura. I Kejsertidens Rom var undervisningen i retsviden skab delt i en abstrakt-teoretisk og en mere koncret-praktisk skole. Om den første undervisning bringtes verbet docere, om den anden respondere. – *docenda discere*: lat. at lære ved at undervise. – *Stiftelse*: foranstaltning. – *Emulation*: kappelyst. – *proper* (..): lat. for at tjene til brødet. – *Approbationer*: godkendelser. – Axel Thorsens Vær: se n.ts. 44. – *Duct. Fausto Historie*: den fra ty. oversatte folkebog *Historia om D. Johan Fausto den vidberyctede Troldkarl*, Kbh. 1588 og oftere optrykt. – *Rolands (..) Krønike*: dvs. folkebogen *Olger Danske Krønike*, der handler om Karl den Stores kæmper Roland og Holger Danske.
- 282 *Leges* (..): [Da fromhed og tro er kærlighed.] undres vi med rette over de hellige [dvs. kirkelige] love, som vil forsøge med svøber og trang at gøre dødelig frontme. – *actioneres*: anklages, tiltales for en ret. – *Priuaser*: persere. – *Xenophons Beretning* om personenes opdragelsesmetoder, ikke om deres lovgivning, *Cyropædia* 1. Bog; muligvis lånt over Pufendorf 3, 3, 17, se Efterskriften, s. 357. De lat. sætninger er ikke fra disse kilder. – *Vitiat*: af lat. vitium: fejl.
- 283 *Posito*: lat.: forudsat; hvis. – *Douceur*: mildhed
- 284 *excommunicere*: udelukke fra kirkens samfund. – *vellystig*: hengiven til, præget af luksus, vellevned. – *Senea*: Epist. 108, 37. – *straffer*: dadler, revser (i ord). – *Poet*: Horats: *Ars poetica* 102-103.
- 285 *Miraris* (..): Du underer dig over, at endrægtighed mellem brodre er sjælden; jeg tror de strides, fordi de er ens. – *Blodsforvante*: slægtinge;